

ИЗЈАШЊЕЊЕ НА ПРАВНО МИШЉЕЊЕ ЈУГОКАОЛИНА ДОО БЕОГРАД ОД 25.11.2022. ГОДИНЕ

Југокаолин доо Београд је у мишљењу од 25.11.2022. године истакао да је неспорно да је Југокаолин доо Београд носилац права експлоатације и да је као такав обвезник спровођења поступка рекултивације као привредно друштво носилац одобрења за рекултивацију на локалитету Велика Пољана (Рготина). Наведено је да сама чињеница да је Југокаолин доо Београд носилац одобрења за експлоатацију није довољна да би се спровео поступак рекултивације на предметном локалитету. Истакли су да је фактичко стање такво да су рударски радови на два површинска копа обустављени и исти се не изводе (површински коп Велика Пољана 1 на којем је експлоатација престала 1982. године и површински коп Велика Пољана 2 на којем је експлоатација престала 2011. године), али да обустава радова никада није формално правно спроведена што подразумева израду одговарајуће пројектне документације и одобрење надлежног министарства.

У одељку А правног мишљења Југокаолин доо Београд се позива на члан 90. став 1. Закона о рударству и геолошким истраживањима којим је прописано да се главни рударски пројекат израђује у случају трајне обуставе радова и затварања рудника и позива се на Правилник о садржини рударских пројеката на основу којег је Технички факултет у Бору Универзитета у Београду израдио главни рударски пројекат трајне обуставе радова и затварања рудника на локалитету Велика Пољана, који садржи детаљан опис рекултивације и санације.

У вези са наведеном тврдњом истичемо да је:

Чланом 4. став 5. Закона о рударству и геолошким истраживањима прописано да се за потребе привредног субјекта, у приватној или јавној својини, који је носилац истраживања и/или носилац експлоатације минералних сировина, које су одређене као сировине од значаја у смислу става 2. овог члана, **може вршити експропријација непокретности**. Ставом 6. прописано је да привредни субјект из става 5. овог члана има **права и обавезе корисника експропријације**.

Чланом 68. прописано да се експлоатација резерви минералних сировина и експлоатација неметаличних минералних сировина за добијање грађевинских материјала (у даљем тексту: експлоатација) врши на основу решења, којим се издаје одобрење за експлоатационо поље или одобрење за експлоатацију.

- Наведено право правни претходник Југокаолина доо Београд је остварио решењем број 310-382/78 од 11.12.1978. године и решењем бр. 310-225/82 од 02.09.1982. године издатим од стране Републичког секретеријата за привреду Социјалистичке

Републике Србије, односно Републичког комитета за енергетику, индустрију и грађевинарство Социјалистичке Републике Србије, како је већ поменуто у претходним достављеним извештајима

Југокаолин доо Београд као правни следбеник претходног имаоца права експлоатације је на основу наведених решења спроводио експлоатацију на предметном подручју чак до 2011. године. Оно на шта се потенцира у изјашњењу односи се на добијање одобрења која су већ додељена и на основу којих је правни претходник као и Југокаолин доо Београд спроводио експлоатацију и уопште могао да врши рударске радове. О самој обавези вршења рекултивације и санације и чињеница да она нема везе са добијањем било каквог одобрења може се закључити из следећих чланова:

Чланом 72. став 1. тачка 7) је прописано да ће Министарство, односно надлежни покрајински орган **укинути одобрење за експлоатацију** и/или експлоатационо поље ако се:

- не врши поступак рекултивације у складу са одобреном пројектном документацијом и годишњим оперативним плановима;

Ставом 2. истог члана предвиђено је да је у случајевима из става 1. тачке 2) до 9) овог члана, носилац експлоатације дужан да изради пројекат трајне обуставе радова и спроведе радове по истом или да депонује средства предвиђена за извођење радова према пројекту трајне обуставе радова.

Чланом 73. став 1. тачком 1) и 2) прописано је да **одобрење за експлоатацију и/или експлоатационо поље престаје да важи:**

- на захтев носиоца експлоатације, даном достављања решења о престанку важења решења за експлоатацију и/или експлоатационо поље носиоцу одобрења;

- трајном обуставом извођења рударских радова на експлоатацији ресурса и резерви минералних сировина, даном достављања решења о престанку важења решења за експлоатацију и/или експлоатационо поље носиоцу одобрења.

Ставом 2. истог члана прописано је да **решење о престанку важења одобрења** за експлоатацију и/или експлоатационо поље у случају из става 1. овог члана доноси Министарство, односно надлежни орган аутономне покрајине, ако се **претходно утврди** да су обавезе предузећа које је вршило експлоатацију по питању накнаде за коришћење минералних сировина измирене **и да је инспекцијским извештајем потврђено да је извршена рекултивација у складу са пројектном документацијом.**

Чланом 77. став 1. прописано је да се експлоатација неметаличних минералних сировина за добијање грађевинских материјала и експлоатација минералних ресурса за добијање природних грађевинских материјала врши на основу решења о одобрењу за експлоатацију које издаје Министарство, односно надлежни орган аутономне покрајине ако се експлоатација врши на територији аутономне покрајине.

- ставом 2. тачком 10) прописано је да се подноси и доказ о праву својине или праву коришћења, закупа и/или сагласности, односно службености за површину на којој је

планирана изградња рударских објеката и извођење рударских радова за најмање десет година по динамици дефинисаној у пројекту, односно доказ о праву својине или коришћења, односно службености за целу површину на којој је планирано извођење радова по техничком рударском пројекту експлоатације минералних ресурса за добијање природних грађевинских материјала, осим у случају експлоатације на шумском земљишту у јавној својини када се доказ о праву коришћења, односно праву службености доставља пре почетка извођења рударских радова и писана изјава подносиоца захтева са списком свих катастарских парцела обухваћених рударским радовима за које су решени имовинско-правни односи;

Наведени члан указује да је у случају експлоатације на шумском земљишту у јавној својини потребно решити имовинско правне односе и да се доказ о коришћењу или заснивањем службености на истом доставља пре почетка извођења рударских радова, али то директно значи да не би могли бити извођени никакви радови на том подручју које је обухваћено експлоатационим пољем.

Чланом 77. став 7. тачка 1) прописано је да ће надлежни орган одбити решењем захтев за издавање одобрења за експлоатацију неметаличних минералних сировина и експлоатацију минералних сировина за добијање природних грађевинских материјала става 1. овог члана ако:

Тачка 1) уз захтев није достављена комплетна документација из става 1. овог члана;

Имајући у виду управо члан 77. на који се позива носилац експроприационог права истичемо да је исти вршио рударске радове до 1982. године односно 2011. године и да се предметни члан односи управо на давање одобрења за вршење тих радова, те се исти не може применити у конкретном случају, јер се предметни проблем односи на поступак рекултивације која се мора спровести на основу главног рударског пројекта (који је већ израђен) и не односи се на постојање, непостојање утврђивања својине која је предвиђена зарад издавања одобрења за извођење рударских радова, јер је и правни претходник и садашњи ималац права експропријације већ вршио рударске радње које не би могао да врши да није испуњавао услове из наведеног члана и то дуги низ година, односно деценија. Неспровођење права у јавним књигама која су стечена актом о експропријацији од стране правног претходника Југокаолина доо Београд при чему је исти све време и вршио рударске радове (јер му одобрења нису нити укинута нити су престала да важе) не значи да садашњи ималац тог права није обавезан на рекултивацију и санацију терена у процесу трајне обуставе рударских радова, јер је рекултивација један од неопходних услова да би Министарство и донело решење о трајној обустави радова.

Предње наведено је правилно гледиште постављеног проблема и стога што је чланом 78. ставом 1. тачком 8) прописано да одобрење за експлоатацију из члана 77. овог закона садржи и обавезе у вези санације и рекултивације простора, ангажовања лица са одговарајућом стручном спремом на пословима техничког руковођења, стручног надзора и безбедности и здравља на раду, благовременог извештавања надлежног органа и инспекцијских служби о вршењу рударских радова, што значи да никакаво одобрење не би ни могло бити донето да већ није разматран (предвиђен и израђен) план рекултивације подручја захваћеног експлоатационим пољем на онову којег је потребно извршити рекултивацију.

Такође, чланом 80. став 1. тачка 5) је прописано да ће Министарство, односно надлежни покрајински орган укинути одобрење за експлоатацију из члана 77. овог закона ако се не врши поступак рекултивације у складу са пројектном документацијом. Ставом 3. прописано је да је у случајевима из става 1. тачка 1) до б) овог члана, носилац експлоатације неметаличних минералних сировина за добијање грађевинских материјала дужан да изради пројекат трајне обуставе радова и спроведе радове по истом или да депонује средства предвиђена пројектом трајне обуставе радова.

Чланом 81. прописано је да решење из става 77. престаје да важи трајном обуставом вршења експлоатације. Ставом 2. истог члана прописано је да решење о престанку важења одобрења за експлоатацију из става 1. овог члана доноси Министарство, односно надлежни орган аутономне покрајине, ако се претходно утврди инспекцијским извештајем да је рекултивација извршена у складу са одобреном пројектном документацијом. Наведени други став члана управо указује да само одобрење за експлоатацију и вршење рударских радова и целокупан поступак трајне обуставе која није по речима имаоца права формално до краја спроведена се и не може окончати уколико није спроведен управо процес рекултивације и који је један од услова окончања трајне обуставе вршења експлоатације. У складу са тим иста се може спроводити у процесу остваривања услова и подношења доказа о трајној обустави, а **није условљена чињеницом постојања својинских односа на одређеним парцелама обухваћеним експлоатационим пољем**.

У складу са свим наведеним је и члан 101. Закона с тим што се исти односи на одобрење за изградњу рударских објеката и/или извођење рударских радова, и у којем се наводе исти услови који се односе на престанак важења претходно наведених одобрења, те је стога нејасно зашто се истиче баш тај члан закона. Наведеним чланом је такође предвиђено да се решење доноси након инспекцијског извештаја којим је утврђено да је рекултивација извршена у складу са одобреном пројектном документацијом.

На самом крају је остао неутврђен односно ненаведен конкретан разлог неспровођења рекултивације предметног експлоатационог поља. Све наведено се односи на поступке који би требали да претходе рударским радовима и спровођењу рударских радова на које се односе сва побројана одобрења, а не на поступак рекултивације.

Имајући у виду да је решење о одобрењу експлоатације донето од стране надлежног органа на који начин је и омогућена и дозвољена експлоатација, у потпуности су неосновани наводи Југокаолина доо Београд „да околност да је Југокаолин доо Београд носилац одобрења за експлоатацију није довољна сама по себи за спровођење поступка рекултивације, већ је као додатни предуслов неопходно предузети радње на добијању одобрења од стране надлежног министарства ради извођења радова на трајној обустави на локалитету и спровођења процеса рекултивације“. Наведено са разлога јер је чланом 81. предвиђено да Одобрење за експлоатацију из члана 77. став 1. овог закона престаје да важи 1) на захтев носиоца експлоатације; 2) трајном обуставом вршења експлоатације; 3) истеком рока важења решења којим се одобрава експлоатација неметаличних минералних сировина за добијање грађевинских материјала. Ставом 2. предвиђено је да решење о престанку важења одобрења за експлоатацију из става 1. овог члана доноси Министарство, односно надлежни орган аутономне покрајине, ако се претходно утврди инспекцијским извештајем да је рекултивација извршена у складу са одобреном пројектном документацијом, а што директно указује да би престало да важи наведено решење и да би се спровела трајна

обустава радова неопходно је спровести поступак рекултивације према одобреној пројектној документацији. По наводима носиоца права експлоатације главни рударски пројекат је израђен, а за поступак рекултивације није потребно да све непокретности које су обухваћене експлоатационим пољем буду у својини носиоца експлоатације, јер законски услов које је постављен чланом 77. став 1. тачка 10) предвиђа да се имовински односи који се истичу у извештају морају решити **само** у односу на шумско земљиште у јавној својини.

Чланом 187. Закона прописано је да привредна друштва и друга правна лица, предузетници и физичка лица, који су вршили геолошка истраживања и експлоатацију минералних сировина до дана ступања на снагу овог закона, дужни су да ускладе своје пословање са одредбама овог закона у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона. Ставом 2. прописано је да одобрења и сагласности, која су издата на основу Закона о рударству ("Службени гласник РС", бр. 44/95, 85/05 - др. закон, 101/05 - др. закон, 34/06 и 104/09), Закона о геолошким истраживањима ("Службени гласник РС", бр. 44/95 и 101/05 - др. закон) и Закона о рударству и геолошким истраживањима ("Службени гласник РС", број 88/11) до дана ступања на снагу овог закона, важиће до истека рока на који су издати. Ставом 3. прописано је да су одобрења за извођење примењених геолошких истраживања минералних сировина важећа на дан ступања на снагу овог закона, без обзира да ли су продужавана или не, сматрају се иницијално издатим одобрењима и могу се продужавати под условима и до рокова предвиђених одредбама овог закона.

У складу са наведеним чланом 187. Закона истичемо да је Југокоалин доо Београд био дужан да усклади пословање са одредбама Закона који је последњи ступио на снагу, а који рок је истекао 01. јануара 2021. у односу на све одредбе Закона.

Сам процес рекултивације је потребно обавити у складу са главним пројектом који је прописан Правилником о садржини рударских пројеката који је предвиђен чланом 70. Правилника који предвиђа да се он састоји из три дела: 1) основне концепције радова за трајну обуставу производње; 2) техничких пројеката за поједине објекте; 3) техно-економску анализу оправданости трајне обуставе радова. Затим, чланом 76. предвиђено је да Технички пројекат рекултивације земљишта, садржи : 1) приказ начина извођења радова, са динамиком и обимом радова; 2) предмер и предрачун радова; 3) планове стања на терену након завршених радова и планове објеката са елементима заштите стубова, завршних косина, безбедносним растојањима, препрекама и друго; 4) мере заштите. Чланом 101. Закона предвиђено је да зградња рударских објеката и извођење рударских радова врше се по главном и допунском рударском пројекту и изводе се на основу решења о одобрењу за изградњу рударских објеката и/или извођење рударских радова, које издаје Министарство, односно надлежни орган аутономне покрајине, на захтев носиоца одобрења за експлоатацију и/или експлоатационо поље, што се наводи и у правном мишљењу. Ставом 3. предвиђено је да одобрење за изградњу рударских објеката и/или извођење рударских радова из става 1. овог члана престаје да важи: 1) на захтев носиоца одобрења и подношењем пријаве о трајној обустави радова; 2) истеком рока важења решења којим се одобрава изградња рударских објеката и /или извођење рударских радова. Решење о престанку важења одобрења из става 3. овог члана доноси Министарство, односно надлежни орган аутономне покрајине, ако се претходно утврди инспекцијским извештајем да је рекултивација извршена у складу са одобреном пројектном документацијом. На основу управо овог трећег става такође произлази да је неопходно прво спровести

рекултивацију предметног експлоатационог поља да би се могла спровести трајна обустава радова, а не обратно како то потенцира носилац експлоатације. Сама рекултивација још једном истичемо није везана за постојање права својине и мора се спровести да би се уопште дошло до трајне обуставе рада рудника. Правни претходник носиоца експлоатације је вршио експлоатацију на основу наведених одобрења за рударске радове, као и сам Југокаолин доо Београд по стицању експлоатационих права, те је нелогично како су могли било шта предузимати уколико нису имали решење у виду одобрења и самог основа у закону за то.

Чланом 153. закона прописано је да носилац експлоатације је дужан да у току и по завршетку извођења радова на експлоатацији, а најкасније у року од једне године од дана завршетка радова на површинама на којима су рударски радови завршени, изврши рекултивацију земљишта у свему према техничком пројекту техничке и биолошке рекултивације, који је саставни део главног или допунског рударског пројекта. Ставом 2. прописано је да се о мерама из става 1. овог члана извештава Министарство, односно надлежни орган аутономне покрајине и министарство надлежно за послове пољопривреде и водопривреде, односно министарство надлежно за послове заштите животне средине. У складу са наведеним, рекултивација се спроводи на основу техничког пројекта који је саставни део рударског пројекта који је израђен по речима Југокаолина доо Београд, и услов за исту није решење Министарства о трајној обустави радова, јер наведени члан то не предвиђа.

Невршење санације и рекултивације у току и након завршетка радова води у привредни преступ и кажњавање за прекршај од стране надлежног инспектора.

Посебно напомињемо да је важећа дефиниција рударских радова следећа:

рударским радовима сматрају се радови: на изради бушотина у сврху експлоатације минералних сировина на изради хоризонталних, косих и вертикалних јамских просторија; на реконструкцији рударских објеката, постројења и уређаја; на припреми, отварању и експлоатацији лежишта; на одлагању рударског отпада и депоновању корисних минералних сировина; сви радови на експлоатационом пољу који су у функцији експлоатације, одржавања и припреме минералних сировина; као и радови који се изводе на основу рударских пројеката и других пројеката који су саставни део рударских пројеката и рударски радови који се обављају у циљу истраживања минералних сировина (истражни поткопи, окна, бушотине). Рударским радовима сматра се и извођење радова при процесу одводњавања и испумпавања вода у оквиру експлоатације минералних сировина, односно утискивања вода у оквиру експлоатације нафте и природних гасова, радови на сепарацији нафте и гаса, припреми нафте и гаса за сабирање, транспорт и ускладиштење, издавања природних течних гасова (етан, пропан, бутан и природни газолин) у дегазолинажама и сл. постројењима на експлоатационом пољу, као и транспорт ових сировина сабирним нафтоводима и гасоводима када су у технолошкој вези са експлоатационим пољима;

Кончан закључак, код постојећег чињеничног стања, је да су Југокаолин и његови правни претходници, спроводили рударске радове према Решењу о одобрењу радова на експлоатацији, да су током вршења наведених рударских радова користили непокретности

(катастарске парцеле) које се налазе у оквиру експлоатационог поља, без обзира на то у чијој својини су се те непокретности (катастарске парцеле) у том периоду налазиле. Имајући наведено у виду нејасан је разлог због кога Југокаолин инсистира на стицању у сопствену својину предметних непокретности (катастарских парцела), наводећи да је то услов за спровођење рекултивације предметног подручја на коме су извођени рударски радови, када стицање у својину од стране Југокаолина односно његових правних следбеника није био услов ни за издавање Решења о одобрењу радова на експлоатацији, па самим тим није ни услов за спровођење рекултивације.